

Samarbeid, planlegging og overganger for elever med behov for ASK

For at læringsutbyttet til elevene med behov for ASK skal være tilfredsstillende både faglig og kommunikativt, kreves et godt samarbeid mellom foreldre, kontaktlærere, faglærere, spesialpedagoger, assistenter og andre.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 08.08.2016

Samarbeidet bør handle om hvordan skolen kan tilrettelegge for eleven på best mulig måte for å optimalisere læringsutbyttet. Omfanget av samarbeidet vil variere ut fra kompleksiteten av vanskene eleven har og målene for opplæringen.

Skolen har ansvar for å samarbeide med foreldrene. Dette gjelder både i grunnskolen og i videregående opplæring. Når det gjelder spesialundervisning, skal dette tilbudet så langt som mulig utformes i samarbeid med eleven og foreldre. Skolen har ansvaret for faglig innhold, arbeidsmåter, organisering av undervisningen og at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

God tilrettelegging rundt elever som i liten grad kan formidle seg selvstendig, krever et tett samarbeid mellom skole og hjem. Områder det kan være lurt å samarbeide om er

- informasjonsoverføring om elevens opplevelser på de ulike arenaer
- informasjon om helsetilstand som for eksempel søvn, smerte, spising, epilepsi
- opplæringsmål og IOP
- valg av kommunikasjonsform (dersom dette ikke allerede er valgt)
- behov for nytt ordforråd

- eventuelle lekser

Internt samarbeid på skolen

Inkluderende opplæring for elever med behov for ASK krever at man setter av tid til samarbeid og at man har gode samarbeidsrutiner på skolen. Et tett samarbeid mellom kontaktlærer, faglærere, assistenter og spesialpedagog er helt nødvendig for å skape sammenheng i opplæringstilbudet. Ofte må personalet, både det pedagogiske personalet og personalet i skolefritidsordningen, få satt av tid til å mestre kommunikasjonsformen til eleven. I tillegg skal de planlegge og utvikle kommunikasjonssystemet, tilrettelegge undervisningen og fordele roller og ansvar. Behovet for samarbeidstid bør synliggjøres gjennom sakkyndig vurdering, og forankres i enkeltvedtaket.

Det kan være hensiktsmessig å opprette et ASK-team

I tillegg til samarbeid med tilsatte ved skolen, vil arbeidet rundt elever som bruker ASK kunne medføre samarbeidsbehov med andre aktører. Det kan være kommunal fysio- eller ergoterapitjeneste. Det kan være alternative opplæringsarenaer, bolig, dagsenter, arbeidsplass, aktivitetssenter, avlastning med mer. Elever som i liten grad kan formidle seg selv er spesielt avhengig av at det er god informasjonsflyt mellom de forskjellige arenaene.

Mange kommunikasjonssystem vil måtte revideres og utvides jevnlig. Samarbeid om utvikling av elevens kommunikasjonsformer bør foregå i et samarbeid mellom skole, hjemmet og eventuelle andre arenaer. En måte å løse dette på, er å danne et **ASK-team** rundt eleven. Dette teamets oppgave vil være å planlegge og gjennomføre utviklingen av kommunikasjonsformer. Representanter fra de ulike arenaene er viktige deltakere i slike team. I noen tilfeller vil det også være hensiktsmessig at eleven selv inngår i dette teamet.

Tid til samarbeid med andre aktører

Skolen bør også påregne at det tar tid å samarbeide og motta veiledning fra involverte kompetansemiljø som for eksempel PPT, Statped, Habilitering, NAV HMS eller andre.

Hvem gjør hva?

PP-Tjenesten

Skriver sakkyndig vurdering og kan gi veiledning. Alle kommuner og fylkeskommuner har en PP-tjeneste.

Statped - statlig spesialpedagogisk tjeneste

Kan gi tjenester etter søknad fra PPT, når det ikke kan forventes at det er kompetanse i kommunen/fylkeskommunen. Statped har kompetanse på ASK, og gir tjenester til kommunene både på individ- og systemnivå.

NAV Hjelpemiddelsentral

Hvert fylke har en hjelpemiddelsentral som etter søknad kan innvilge hjelpemidler, også i kommunikasjonshjelpemidler. De vurderer hvilke hjelpemiddel som kan være aktuelle ut fra den enkeltes behov. De holder kurs, og gir teknisk opplæring i hjelpemiddelet. Skolen må sørge for at denne kompetansen blir forankret i egen enhet.

NAV Hjelpemiddelsentral

Habiliteringstjenesten

Habiliteringstjenesten er en del av spesialisthelsetjenesten, og mange elever med behov for ASK er knyttet til habiliteringen. De utreder og diagnostiserer, gir råd, veiledning og pårørendeopplæring. Noen habiliteringstjenester har god kompetanse og arbeider mye i forhold til ASK.

Samarbeid ved overganger

Samarbeid mellom barnehage, skole, og andre aktuelle parter må etableres i god tid. Overganger for barn og unge som får spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning.

Nærpersoner rundt elever med behov for ASK har ofte utviklet spesifikk erfaring og kompetanse om hvordan elevene kommuniserer, og hvordan andre personer kan støtte elevenes kommunikasjon. Viktige hensyn rundt tilrettelegging av elevens kommunikasjon bør beskrives og videreføres til nye arenaer.

Overgang barnehage – skole, og mellom ulike skoler

Eleven med behov for ASK må få benytte sin alternative kommunikasjonsform fra første skoledag av. Derfor er det nødvendig med opplæring av kontaktlærer, spesialpedagog, assistent og andre aktuelle ansatte i skolen, slik at kompetansen er til stede når eleven med behov for ASK starter på skolen. Denne opplæringen bør skje i god tid. I noen tilfeller vil det være aktuelt å starte to år før skolestart eller enda tidligere, slik at kompetansen er på plass ved første skoledag. Det setter større krav til skoleledelsen når det gjelder å planlegge hvem som skal være elevens lærere og øvrig personale. Ny sakkyndig vurdering må også komme så tidlig at skoleledelsen kan legge gode planer. Skoleeieren bør legge en plan for hvordan kompetansen fra barnehagen eller skolen skal overføres, og hvordan dette praktisk og økonomisk skal ordnes.

Veien til en meningsfull skolehverdag

Filmer om bruk av tegn til støtte ved skolestart

Overgangsrutiner i grunnskolen

Det er mange overganger i løpet av grunnskolen. For en del elever med behov for ASK vil hver overgang til

nytt skoleår være av stor betydning. Skole og skoleeier bør gjøre forberedelser med hensyn til bruk av den alternative kommunikasjonsform ved alle overgangene i grunnskolen og til videregående opplæring. Bytte av klasserom vil for enkelte føre til store endringer i form av teknisk tilrettelegging. Bytte av personale kan være kritisk for kommunikasjonsmulighetene til eleven, og bør planlegges i god tid. Nytt personale bør ha riktig og tilstrekkelig kompetanse til å undervise i ASK.